

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LIII. De resurrectione Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

si. c. 20. circa
ca. fi.

ta tamen fuit eorum deuotio ad Christi mortem seu redemptionem, ut meruerint in hac uita possi, quod Christo descendente ad inferos, plenam liberationis fructum reciperent. Et secundum hoc, rationabiliter dicitur, quod Christus descendens ad inferos, multos in purgatorio existentes, qui non tam cito fuissent liberati, ex speciali gratia descensus sui liberauit. Consentaneum siquidem est, ut multa persona propinque tempore mortis Christi ante ipsum mortua, preparate sint a Deo, cum simili deuotione, ut si cur nascens Simeonem & Annam perfectos inuenit, & pastores & magos preparatos, ut digni essent consolatione natiuitatis suae, ita moriens non solum Patres sanctos perfectos, sed etiam in purgatorio speciali deuotione preparatos inuenit, qui digni essent consolari ex descensu ad inferos liberatorio.

ar. 4. 5. 6. & 7.
huius q.

qui in purgatorio erant, fuerint a purgatorio liberati, sed quod aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum, illis scilicet, qui iam sufficienter purgati erant, uel etiam, qui dum adhuc uiuerent, meruerunt per fidem & deuotionem ad mortem Christi, ut eo descendente, liberarentur a temporali purgatorio pena.

D. 28.

AD SECUNDUM dicendum, quod uirtus Christi operatur in sacramentis a per modum sanationis & expiationis cuiusdam, unde sacramentum eucharistiae liberat hominem a purgatorio, in quantum est sacrificium quoddam satisfactorium pro peccato. Descensus autem Christi ad inferos, non fuit satisfactorius, operabatur tamen in uirtute passionis, quae fuit satisfactoria, ut supra habitum est: sed erat satisfactoria in generali, cuius uirtutem oportebat applicari ad unumquemque per aliquid specialiter ad ipsum pertinens: & ideo non oportet, quod per descensum Christi ad inferos, omnes fuerint a purgatorio liberati.

q. 49. ar. 5. &
aliis eiusdem
quasi.

AD TERTIUM dicendum, quod illi defectus, a quibus Christus in hoc mundo simul homines liberabat, erant personales, proprie ad unumquemque pertinentes: sed exclusio a gloria Dei, erat quidam defectus generalis, pertinens ad totam humanam naturam: & ideo nihil prohibet eos, qui erant in purgatorio, per Christum esse liberatos ab exclusione a gloria: non autem a reatu pena purgatorii, qui pertinet ad proprium defectum, sicut e contrario sancti patres ante Christi aduentum liberati sunt a propriis defectibus: non autem a defectu communi, sicut supra dictum est.

q. 49. ar. 5.

SED CONTRA est, quod Gregori. * dicit in 13. Moralium: Dum conditor ac redemptor noster claustra inferni penetrans, electorum exinde animas eduxit, nos illi ire non patitur: unde etiam alios descendendo liberauit; patitur autem nos ire ad purgatorium, ergo descendens ad inferos, animas a purgatorio non liberauit.

RESPON. Dicendum, quod (sicut sepe dictum est) descensus Christi ad inferos, liberatorius fuit in uirtute passionis ipsius. Passio autem eius non habet temporalem uirtutem & transitoriam: sed sempiternam, secundum illud Heb. 10. Vna oblatione consumauit in sempiternum sanctificatos. Et sic patet, quod non habuit tunc maiorem efficaciam passio Christi, quam habeat nunc: & ideo illi, qui fuerunt tales, quales nunc sunt, qui in purgatorio detinentur, non fuerunt a purgatorio liberati per descensum Christi ad inferos. Si qui autem inuenti sunt tales, quales etiam nunc uirtute passionis Christi a purgatorio liberantur, nihil prohibet per descensum Christi ad inferos, a purgatorio esse liberatos.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ex illa auctoritate Aug. non potest concludi, quod omnes illi

De resurrectione Christi, in quatuor articulos diuisa.

CONSEQUENTER considerandum est de his, quae pertinent ad exaltationem Christi. Et

primò, de eius resurrectione. secundò, de eius ascensione. tertio, de eius sessione ad dexteram Patris. quarto, de iudiciali potestate ipsius.

CIRCA primum occurrit quadruplex consideratio.

Quarum prima est de ipsa Christi resurrectione.

Secunda, de qualitate resurgentis.

Tertia, de manifestatione resurrectionis.

Quarta, de eius causalitate.

CIRCA primum quaeruntur quatuor.

¶ Primò, De necessitate resurrectionis eius.

¶ Secundò, De tempore.

¶ Tertio, De ordine.

¶ Quarto, De causa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum fuerit necessarium Christum resurgere.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod non fuerit necessarium Christum resurgere. dicit enim Damascenus * in quarto lib. Resurrectio est secunda, eius quod dissolutum est, & cecidit, animalis resurrectio: sed Christus non cecidit per peccatum, nec corpus eius est dissolutum, ut ex supra dictis patet. † non ergo proprie conuenit sibi resurgere.

¶ 2 Praet. Quicumque resurgit, ad aliquid aliud promouetur: quia surgere est sursum moueri: sed corpus Christi remansit post mortem diuinitati unitum, & ita non potuit in aliquid aliud promoueri. ergo non competebar sibi resurgere.

¶ 3 Praet. Ea, quae circa humanitatem Christi sunt acta, ad nostram salutem ordinantur: sed sufficebat ad salutem nostram passio Christi, per quam sumus liberati a poena & culpa, ut ex supra dictis patet. * non ergo fuit necessarium, quod Christus a mortuis resurgeret.

SED CONTRA est, quae dicitur Luc. vlt. Oportebat Christum pati, & resurgeret a mortuis.

RESPON. Dicendum, quod necessarium fuit Christum resurgere propter quinque. Primò quidem, ad commendationem diuinae iustitiae, ad quam pertinet exaltare illos, qui se propter Deum humiliant, secundum illud Luc. i. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles: quia igitur Christus propter charitatem & obedientiam Dei, se humiliauit vsque ad mortem crucis, oportebat quod exaltaretur a Deo, vsque ad gloriosam resurrectionem. unde ex eius persona dicitur in Psal. 138. Tu cognouisti, i. approbasti, sessionem meam, i. humilitatem & passionem, & resurrectionem meam, id est glorificationem in resurrectione, sicut gl. * exponit. Secundò, ad fidei nostrae instructionem: quia per eius resurrectionem confirmata est fides nostra circa diuinitatem Christi, quia ut dicitur

¶ Super quae. quinquagesimam tertiam.

Consequenter, &c. Hic incipit ultimus tractatus de Christo, de pertinentibus, scilicet ad eius exaltationem.

¶ Super quae. quinquagesimam tertiam articulum primum.

Titulus clarus. ¶ In corpore una conclusio: Necessarium fuit Christum resurgere. Probatur quinque rationibus. Omnia clara sunt in litera.

2. diff. 1. q. 2.
2. & 3. q. 2.
c. 2. prim.
lib. 4. art. 1.
fid. e. ult. in
prim.

q. 51. ar. 7.

q. 44. ar. 1.
per totum.

Sup. q.
4. 2. 3.
q. 49.
d. 28.
2. 2. 3.
& 4. 9. 11.
2. 4. 8.
6. 6. c. 2.
ca. fi. &
15. &
2. 10. c.

gl. 1. 1. 1.
uicium.

nem nos ad lucem glorię inducebat, sicut mortuus est ad uesperascente iam die, & recedente in tenebras, ad ostendendum, q̄ per suam mortem destrueret tenebras culpę & penę. Et tamen dicitur tertia die resurrexisse, accipiendo diem pro die naturali, qui cōtinet spatium uiginti quatuor horarum. Et sicut dicit Aug. * in 4. de Trin. nox usque ad diluculū, quod domini resurrectio declarata est, ad tertium pertinet diem: quia Deus, qui dixit, de tenebris lucem clarescere, ut per gratiam noui testamenti, & participatio nem resurrectionis Christi, audiremus: Fuisit aliquando tenebrę, nunc autem lux in domino, insinuat nobis quodammodo, quod a nocte dies sumat initium: sicut enim primi dies propter futurū hominis lapsum a luce in noctem, ita isti propter hominis reparationem a tenebris ad lucem computantur. Et ita patet, q̄ etiam si media nocte surrexisset, posset dici eum die tertia surrexisse, intelligendo de die naturali. nunc autem cum diluculo surrexerit, potest dici, quod tertia die surrexit, etiam accipiēdo diem artificialem, que causatur ex presentia solis, quia iam sol incipiebat aerem illustrare. unde & Mar. ult. dicitur, quod mulieres uenerunt ad monumentum orto iam sole, quod non est contrarium ei, quod Ioan. dicit, Cum adhuc tenebrę essent, ut August. * dicit in libro de consensu euangelistarū: quia die surgente, reliquię tenebrarum tanto magis extenuantur, quanto magis oritur lux. Quod autem dicit Marcus, Orto iam sole, non sic accipiendum est, tanquam iam sol ipse uideretur super terram, sed tanquam de proximo adueniente in has partes.

21. 4. c. 5. an. te me. 10. 3.

21. 3. c. 24. inter prin. & me. 10. 4.

¶ Super quęst. quinquagesimatercia articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Utrum Christus primo resurrexerit.

In titulo ly primo, significat ordine temporis, ita quod sensus est, Utrum Christum ante omnes alios resurrexerit, ita quod nullus ante eum resurrexerit.

4. di. 43. art. 3. q. 1. ad 3. & op. 3. c. 243. 246. & 247. ff. & 1. Cor. 15. lec. 3. in prin. & ad Col. 1. lec. 5.

¶ In corpore ponitur una distinctio bimembris de resurrectione perfecta uel imperfecta: & iuxta singula conclusiones. Altera est. Multi ante Christum resurrexerunt resurrectione imperfecta, ut patet de Iazaro & aliis resuscitatis ante ipsum. Altera est, Christus primo resurrexit resurrectione perfecta, quia primo uenit ad uitam penitus immortalem.

Omnia clara sunt in litera.

¶ In responsione ad secundum circa diuersam opinionem de resurrectione illorum, qui cum Christo resurrexerunt, rationale uidetur q̄ resurrexerint perfecte ad uitam, scilicet penitus immortalem.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod Christus nō primo resurrexerit: nam in ueteri testamento per Heliam & Helisæum aliqui resuscitati leguntur, secundum illud Hebr. 11. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Similiter & Christus ante passionem suā tres mortuos suscitauit, nō ergo Christus fuit primus resurgentium.

¶ 2 Præterea. Matth. uigesimo septimo inter alia miracula, quę in passione Christi acciderunt, narratur quod monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt. non ergo Christus fuit primus resurgentium.

¶ 3 Præterea. Sicut Christus per suam resurrectionem est causa nostre resurrectionis: ita per suam gratiam est causa nostre gratiæ, sicut dicitur illud Io. 1. de plenitudine eius nos omnes accepimus: sed alii prius tempore gratiā habuerunt quam Christus, sicut omnes patres ueteris testi. ergo etiam aliqui prius ad resurrectionem corporalem peruenierunt, q̄ Christus.

SED CONTRA est, quod dicitur

F prima ad Corinth. 15. Christus resurrexit a mortuis, primitiæ dormientium, gloss. * quia prius tempore & dignitate surrexit.

RESPON. Dicendum, quod resurrectio est reparatio a morte in uitam. Dupliciter autem aliquis eripitur a morte. Vno modo, solum a morte in actu, ut scilicet aliquis uiuere incipiat qualitercumque, postquam mortuus fuerat. Alio modo, ut aliquis liberetur non solum a morte, sed etiam a necessitate, & quod plus est, a possibilitate moriendi. Et hæc est uera & perfecta resurrectio; quia quamdiu aliquis uiuit subiectus necessitati moriendi, quodammodo mors ei dominatur, secundum illud Rom. octauo. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Illud etiam quod possibile est esse, secundum quid dicitur esse, id est, potentialiter. Et sic patet, quod illa resurrectio, qua quis eripitur solum ab actuali morte, est resurrectio imperfecta. Loquendo igitur de resurrectione perfecta, Christus est primus resurgentium; quia ipse resurgendo, primo peruenit ad uitam penitus immortalem, secundum illud Roma. 6. Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: sed resurrectione imperfecta, quidam alii resurrexerunt ante Christum, ad præmonstrandū quasi i quodā signo resurrectionem ipsius. Et sic patet responsio ad primum: quia & illi qui suscitati in ueteri testamento sunt, & illi qui suscitati sūt a Christo, sic redierunt ad uitā, ut iterū morerentur.

AD SECUNDVM dicendum, quod de illis, qui resurrexerunt cum Christo, duplex est opinio: quidam enim asserunt, quod redierunt ad uitam tanquam non iterum morituri: quoniam magis illis esset tormentum si iterum morerentur, quam si non resurgerent. Et secundum hoc intelligendum erit, si cut Hier. * dicit super Matth. quod non ante resurrexerunt dominus, unde & Euangelista dicit, q̄ exeuntes de monumentis, post resurrectionē eius uenerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis: sed August. * in epistola ad Euodium hanc opinionem commemorans dicit, Scio quibusdam uideri morte domini Christi iam talem resurrectionem præstitam iustus, qualis nobis in fine promittitur. Qui si non iterum repositis corporibus dormierunt, uidentur est, quomodo intelligatur Christus primogenitus a mortuis, si cum in illam resurrectionē

ut beatitudo corporis in Christo haberet focie s; minus enim corporalis felicitas aliquid habere uideatur, si desit corporalis societas: est enim homo secundum uitam corpoream animal sociale, non solum propter indigentiam necessariorum ad uitam (ut in hoc mundo contingit) sed etiam propter naturalem delectationem in ipsa corporali conuersione consistentem. Rationes autem in littera ex beato August. disputate ad oppositum facile solutionem recipiunt. nam uerbum Petri Apostoli & Hiero. contra fertur, quod scilicet Petrus dixit. Cuius sepulchrum apud nos est, quasi non ausus fuerit dicere, cuius corpus apud nos est, & efficaç inuenitur testimonium Petri, quia ex hoc, quod sepulchrum Dauid tantum tempore apud eos perseuerauit, ut continens ipsum Dauid (hoc enim significat sepulchrum eius) ita q̄ nulla fuit unquam in tanto tempore ambiguitas, q̄ Dauid perseueraret in suo sepulchro, cōsequens est, quod nō de ipso Dauid dictū fuerit, Non dabis sanctum tuū uidere corruptionem. Consistit ergo testimonium Petri i hoc, q̄ sepulchrum Dauid inquam sepulchrum Dauid, tanto tempore apud nos perseuerauit: licet forte tunc Christo resurgente, corpus eius amplius ibi nō esset. Verbum autē Apostoli Pauli, ut nō sine nobis consumarentur, & potest referri ad consummationē beatitudinis substantialis, qua mō consummati sunt oēs sancti in patria. Et hoc litera uidetur sufficere: quia loquitur de celesti patria, ut distinguitur contra uia peregrinationem, & potest nihilominus dici, quod uerbum Apostoli est generale.

Gl. nca.

* In ill. Math. 22. porta sibi rum. 10. 4.

epi. 99. long. ut nec. 10. 4.

rale ad patres ue-
 ritati autem regulæ ge-
 neralis non aduer-
 tur pacorum exce-
 ptio ex speciali gra-
 tia. Potest & tertio
 dici, quod illi qui
 perfecte surrexerunt
 cum Christo, non
 sunt sine nobis con-
 sumati: quia nostro
 tempore sunt con-
 sumati. f. tempore re-
 uelate gratiæ, & in-
 choate gloriæ.

conuincat, si corpus Dauid ibi iam non erat: quia
 etiam ante in recenti sua morte surrexisset, nec caro
 eius uidisset corruptionem, posset illud monimen-
 tum manere: durum autem uidetur, ut Dauid non
 fuerit in illa resurrectione iustorum, si eis iam æter-
 na donata est, cuius Christus ex semine commen-
 dat. Periclitabitur etiam illud quod ad Heb. de iu-
 stis antiquis dicitur, Ne sine nobis perferentur, si
 iam in illa resurrectione incorruptione constituti
 sunt, quo nobis perficiendis in sine promittitur, sic
 ergo August. * sentire uidetur, quod surrexerint
 iterum morituri. Ad quod etiam uidetur pertine-
 re, quod Hieron. † dicit super Matth. Quod sicut La-
 zarus surrexit, sic & multa corpora sanctorum re-
 surrexerunt, ut Dominum ostenderent resurgentē:
 quamuis hoc in sermone de assumptione sub du-
 bio relinquat, rationes tamen Aug. multo efficaci-
 ores uidentur.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut ea, quæ pre-
 cesserunt Christi aduentum, fuerunt preparatoria
 ad Christum, ita gratia est dispositio ad gloriam: &
 ideo ea, quæ sunt gloriæ, siue quantum ad animam
 sicut perfecta Dei fructio, siue quantum ad corpus,
 sicut resurrectio gloriosa, prius tempore debuerunt
 esse in Christo, sicut in auctore gloriæ: gratiam uero
 conueniebat prius esse in his, quæ ordinabantur ad
 Christum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Christi fuerit causa sua resurrectionis.

AD QVARTVM sic proceditur.
 Videtur, quod Christus non
 fuerit causa suæ resurrectionis.
 Quicumque enim suscitatur ab alio,
 non est suæ resurrectionis causa: sed
 Christus suscitatus est ab alio, se-
 cundum illud Act. 2. Quæ Deus
 suscitauit solutis doloribus inferni.
 & Rom. 8. Qui suscitauit Ie-
 sum Christum a mortuis, uiuificabit
 & mortalia corpora nostra
 &c. ergo Christus non est causa
 suæ resurrectionis.

¶ 2 Præter. Nullus dicit mereri, uel
 ab alio peti aliquid, cuius ipse
 est causa: sed Christus sua passio-
 ne meruit resurrectionem, sicut
 Aug. * dicit super Ioan. quod hu-
 militas passionis meritum est
 gloriæ resurrectionis: ipse est petiit
 a patre se resuscitari, secundum il-
 lud Pl. 40. Tu aut Domine mise-

tere mei, & resuscita me: ergo non
 fuit causa suæ resurrectionis.

¶ 3 Præter. Sicut Damasc. * probat
 in 4. li. resurrectio non est animæ,
 sed corporis, quod per mortem
 cadit. Corpus autem non potest
 sibi animam unire, quæ est eo no-
 bilior. ergo id, quod resurrexit in
 Christo, non potuit esse causa suæ
 resurrectionis.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Ioan-
 nis decimo. Nemo tollit animam meam a me, sed
 ego pono eam, & iterum sumo eam: sed nihil est ali-
 ud resurgere, quam iterato animam sumere. ergo
 uidetur quod Christus propria uirtute resur-
 rexerit.

RESPON. Dicendum, quod, sicut supra dictum
 est, * per mortem non fuit separata diuinitas, nec ab
 anima Christi, nec ab eius carne. potest igitur tam
 anima Christi mortui, quam eius caro considerari
 dupliciter, uno modo, ratione diuinitatis: alio mo-
 do, ratione ipsius naturæ creatæ. Secundum igitur
 unitatem diuinitatis uirtutem, & corpus resumpsit ani-
 mam, quam deposuerat, & anima corpus resump-
 sit, quod dimiserat, & sic Christus propria uirtute
 resurrexit. Et hoc est, quod de Christo dicitur
 secundæ ad Corint. ultimo, quod & si crucifixus est
 ex infirmitate nostra, sed uiuit ex uirtute Dei: si au-
 tem consideremus corpus & animam Christi mor-
 tui, secundum uirtutem naturæ creatæ, sic non po-
 tuerunt sibi inuicem reuiri, sed oportuit Christum
 resuscitari a Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod eadem
 est diuina uirtus & operatio Patris & Filij. Vnde hæc
 duo se se consequuntur, quod Christus sit suscitatus
 diuina uirtute Patris, & sui ipsius.

AD SECUNDVM dicendum, quod Christus oran-
 do petijt & meruit suam resurrectionem in quantum
 homo: non autem in quantum Deus.

AD TERTIUM dicendum, quod corpus secun-
 dum naturam creatam non est potentius anima
 Christi, est tamen ea potentius, secundum uirtutem
 diuinam: quæ etiam rursus secundum diuinita-
 tem unitatem est potentior corpore, secundum
 naturam creatam: & ideo secundum uirtutem
 diuinam corpus, & anima mutuo se resumpserunt:
 non autem secundum uirtutem naturæ crea-
 tæ.

QVAESTIO LIIII.

De qualitate Christi resurgentis, in quatuor articulos diuisa.

DEINDE considerandū
 est, de qualitate Christi
 resurgentis.

ET CIRCA hoc quæ-
 rantur quatuor.

¶ Primo, Vtrum post resurrectio-
 nem Christus habuerit uerum
 corpus.

¶ Secundo, Vtrum resurrexerit
 cum corporis integritate.

¶ Tercio, Vtrum corpus eius fue-
 rit gloriosum.

¶ Quarto, De cicatricibus in cor-
 pore eius apparentibus.

ri a Deo. Et ideo v-
 trunque inueniuntur in
 sacra scriptura, scilicet
 Lib. 4. Orth. fid. cap. vit.
 & quod Christus
 resurrexit ex uirtute,
 & quod Christus
 suscitatus est a Deo,
 & petijt & meruit re-
 surrectionem, &c.
 Omnia clara sunt in
 litera.

q. 50. art. 2. & 3.

¶ Super quæst. quin-
 quagesimæ quarta
 Articulus pri-
 mum.

IN titulo, uerum
 sumitur, ut distin-
 guitur contra appa-
 rens, ita quod appa-
 rentia excluditur nõ
 solum a corpore, sed
 a natura tali, scilicet
 humana. Idem-
 que est querere, an
 habuerit uerum cor-
 pus, & an habuerit
 in ueritate corp⁹ hu-
 manum.

¶ In corpore est una
 conclusio: Corp⁹ Chri-
 sti post resurrectio-
 nem fuit uerū corpus
 eiusdem naturæ, cuius
 fuerat prius. Probatur
 dupliciter. Primo, il-
 lud

In ppe-
 bis et
 59. an.
 eorum
 circa
 p. 100.

plana
 12. 13. &
 14. 15.

In ill
 Marti-
 mita op
 p. 10. 11.

Trio-
 10. 11.
 12. 13.
 14. 15.